

Żywnienie w cukrzycy.

Dla każdego pacjenta należy indywidualnie zaplanować posiłki obliczając zapotrzebowanie energetyczne osoby z cukrzycą zarówno typu 1 jak i 2.

Ilość potrzebnej energii ustala się w oparciu o wiek, wzrost, masę ciała, płeć, przyzwyczajenia żywieniowe, warunki ekonomiczne, kulturę, ograniczenia wynikające z religii, aktywność fizyczną oraz inne sytuacje które wymagają modyfikacji żywienia oraz.

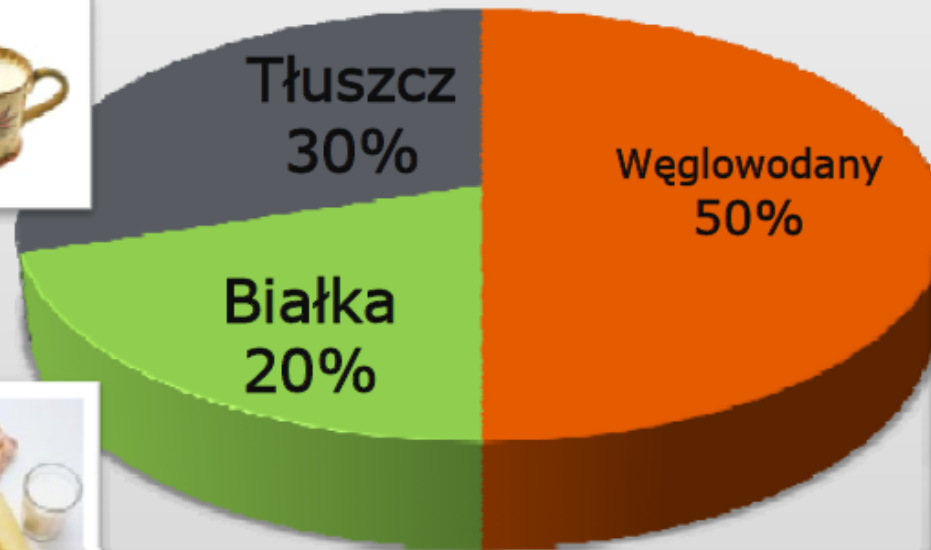
W cukrzycy typu 1 a szczególnie u leczonych metodą intensywnej insulinoterapii podział racji pokarmowych na poszczególne posiłki pacjent ustala indywidualnie.

Prawidłowo zaplanowane posiłki powinny dostarczać wszystkich niezbędnych składników żywieniowych czyli : węglowodanów, białek tłuszczów, minerałów i pierwiastków śladowych, witamin oraz wody i błonnika.

Substytucja witaminami u osób spożywających wszystkie grupy produktów nie jest wskazana.

Należy jedynie uwzględnić substytucję minerałów a szczególnie Mg, K, Ca

Prawidłowe proporcje

Skład diety

1. Węglowodany:

- źródłem węglowodanów powinny być pełnoziarniste produkty zbożowe, o indeksie glikemicznym (< 55 IG);
- ograniczenie powinno dotyczyć węglowodanów prostych (jedno- i dwucukrów), których spożywanie chory powinien ograniczyć do minimum; cukry proste max 5%
- substancje słodzące (słodziki) mogą być stosowane w dawkach zalecanych przez producenta;
- nie zaleca się stosowania fruktozy jako zamiennika cukru;
- zawartość błonnika pokarmowego w diecie powinna wynosić około 25–40 g/d.

Szybkość wchłaniania węglowodanów ok 4 h

Najważniejszym produktem decydującym o IG jest skrobia.

Podział węglowodanów

monosacharydy

oligosacharydy

polisacharydy- skrobia składa się z: amylozy (17-25%) i

amylopektyny (83- 75%).

Im więcej amylozy tym niższy IG

Kiedyś skrobia była uważana za całkowicie trawiony produkt

obecnie wiadomo, że pewne frakcje skrobi- skrobia oporna (RS)

przechodzi do jelita grubego w stanie nie zmienionym lub prawie niezmienionym.

Skrobia oporna nie jest trawiona przez enzymy przewodu pokarmowego i nie ulega wchłanianiu w jelicie cienkim.

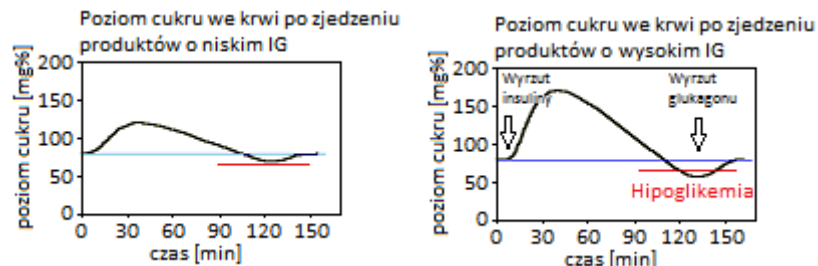
Wpływ spożywanych węglowodanów (WW) na glikemię

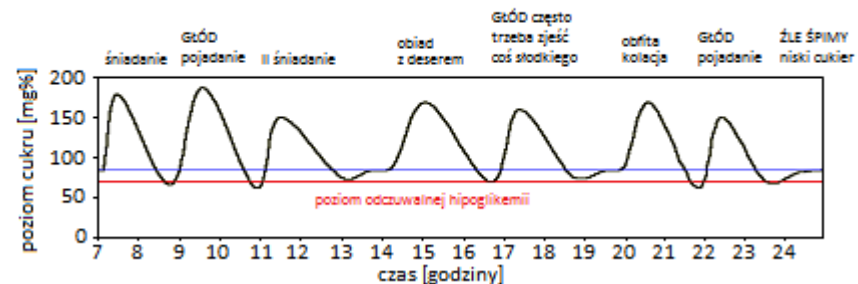
- Większość WW: czas wchłaniania (bezpośredni wpływ na glikemię) to 1-2.5 godzin
- Wydłużenie czasu wchłaniania posiłku: w przypadku spożycia złożonych WW, domieszka tłuszczu, większy objętościowo posiłek itp.

Poposiłkowy profil glikemii

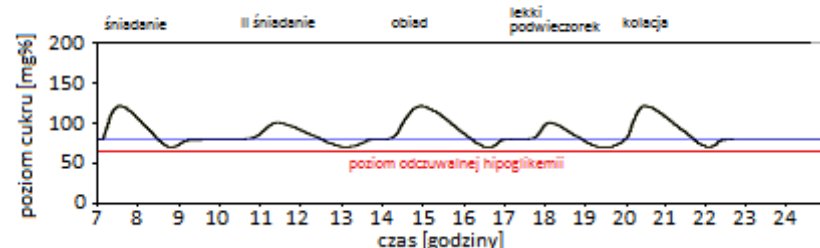
- Glikemia zaczyna wzrastać po ok. **10 minutach** od rozpoczęcia spożywania posiłku, na skutek wchłaniania spożytych węglowodanów.
- Osiąga szczyt po **60 minutach**.
- Powraca do wartości przedposiłkowych w ciągu **2-3 godzin**.
- Wchłanianie węglowodanów trwa jeszcze co najmniej przez 5-6 godzin po posiłku.

Dobowe wahania poziomu cukru we krwi osoby spożywającej produkty o wysokim IG.

Dobowe wahania poziomu cukru we krwi osoby spożywającej produkty o niskim IG.

Węglowodany

Proste

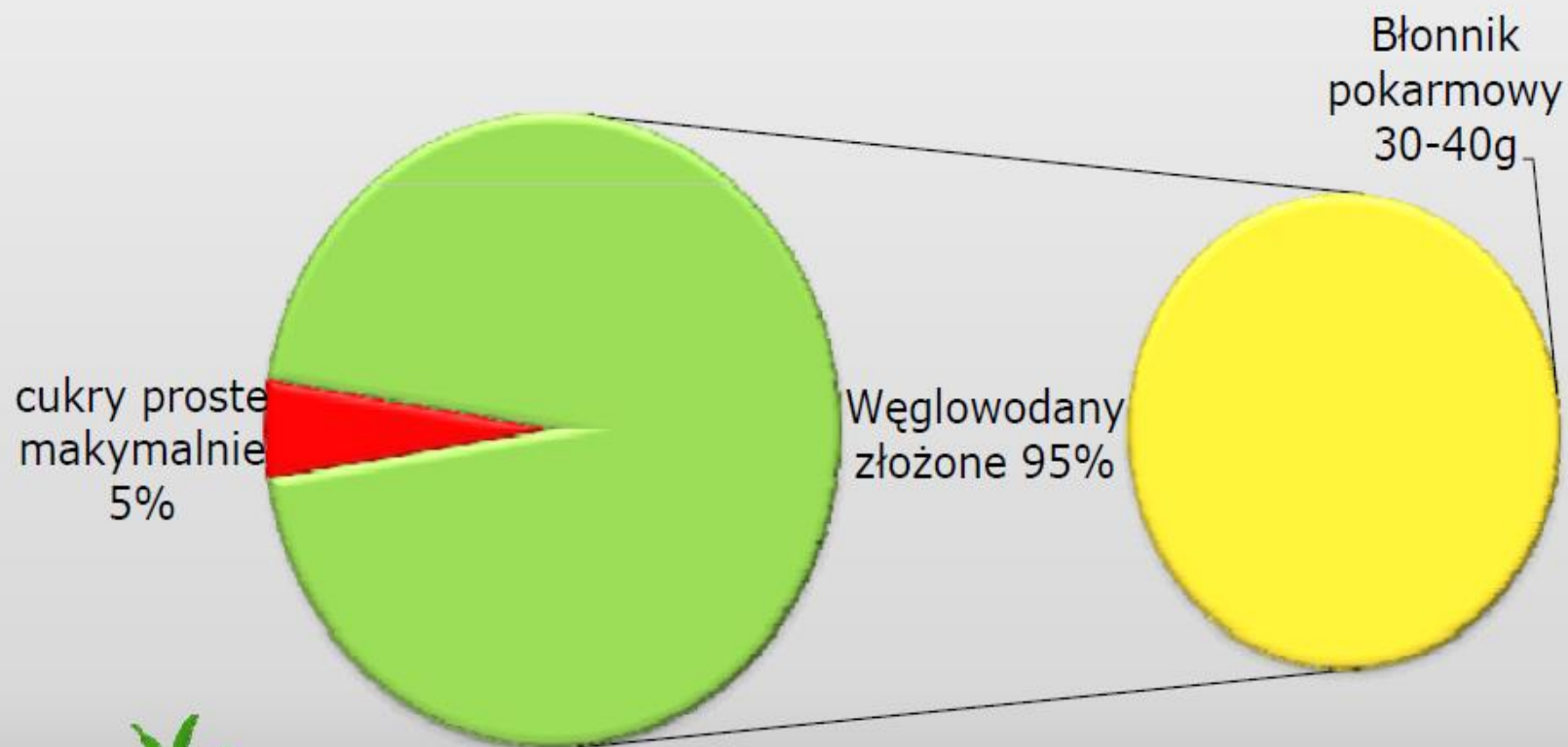
Złożone

Źródła
błonnik

Węglowodany

2. Tłuszcze: powinny zapewnić 30–35% wartości energetycznej diety;

3. Białka: u większości pacjentów udział energii pochodzącej z białek w diecie powinien wynosić 15–20%, przy czym stosunek białka zwierzęcego do białka roślinnego powinien wynosić co najmniej 50/50%.

4. Witaminy i mikroelementy: suplementacja witamin lub mikroelementów u chorych, u których nie stwierdza się ich niedoborów, jest niewskazana.

5. Alkohol: spożywanie alkoholu przez chorych na cukrzycę nie jest zalecane;
— chorego należy poinformować, że alkohol hamuje uwalnianie glukozy z wątroby i w związku z tym jego spożycie (zwłaszcza bez przekąski) może sprzyjać rozwojowi niedocukrzenia;

6. Sól kuchenna: do 6 g/dobę; chorym z nadciśnieniem tętniczym zaleca się większe restrykcje podaży soli, zgodnie z zasadami diety DASH

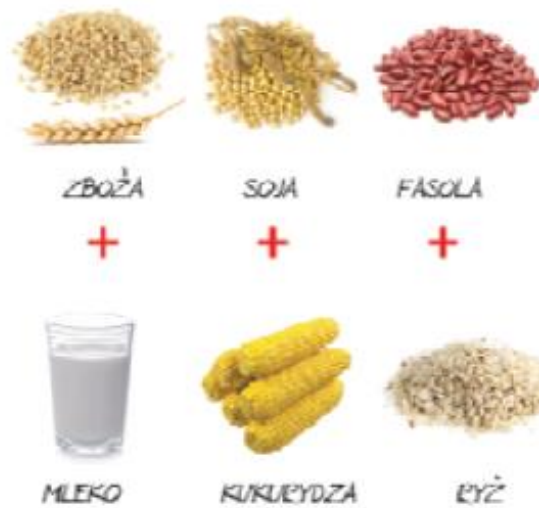
Białko

Zwierzęce

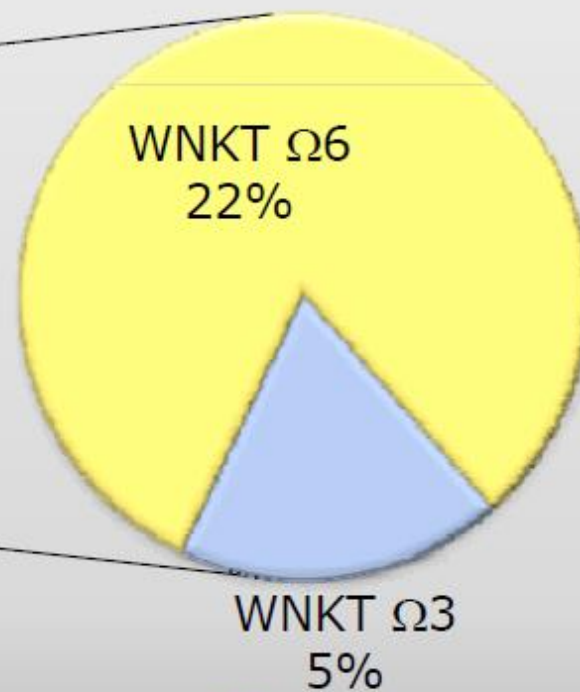
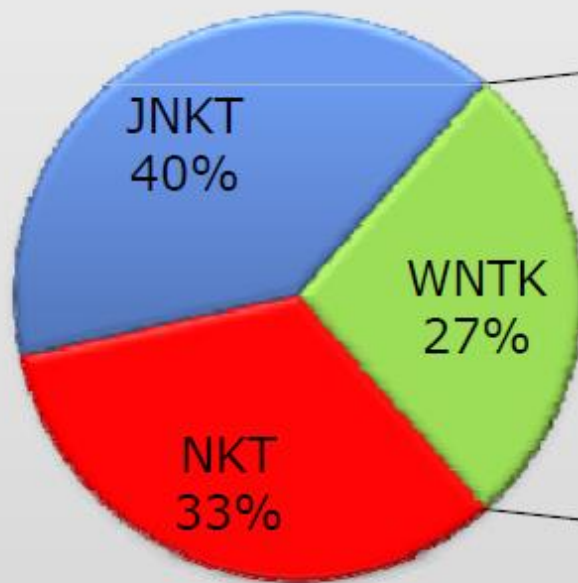

Roślinne

Uzupełnianie się aminokwasów

Tłuszcze

Rodzaje tłuszczów

tłuszcze niewidoczne

- będące składnikami pokarmowymi różnych produktów spożywczych
- ich udział w diecie wynosi ok. 55%

Rodzaje tłuszczów

tłuszcze widoczne

- produkty spożywcze nazywane tłuszczami
- ok. 45% diety
- masło, słonina, smalec, łój, margaryna, tran, oleje jadalne

Wielonienasycone kwasy tłuszczowe

Omega 3

Omega 6

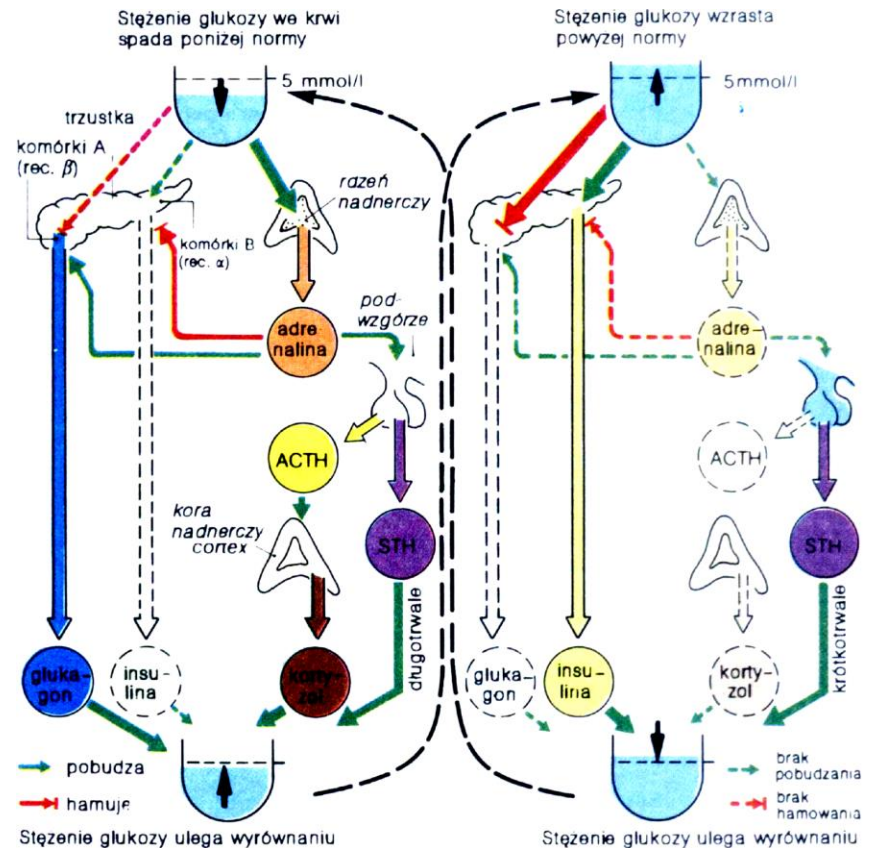

Udział „na talerzu”

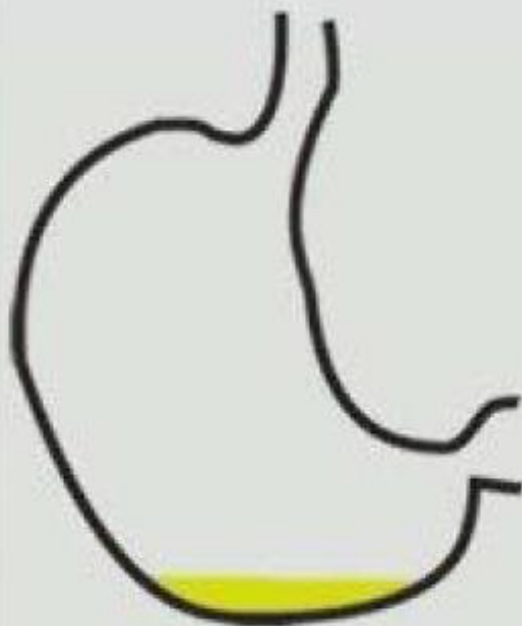
Regulacja glukostazy

- U zdrowych osób stężenie glukozy we krwi jest względnie stałe i wynosi **70-130 mg/dl**.
- Poposiłkowy wzrost glikemii u zdrowej osoby wynosi zwykle **20-40 mg/dl**.
- Hiperglikemia poposiłkowa odpowiada w 60-80% za stężenie HbA1c.
- **Glikemia poposiłkowa obejmuje ponad 12 / 24 h.**

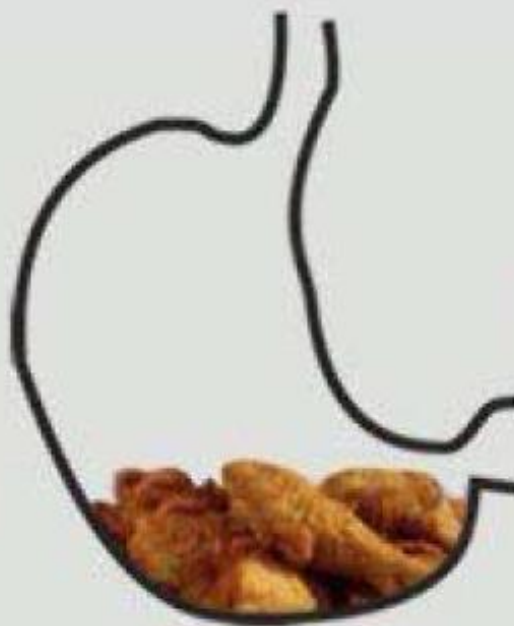

Najedzenie i nasycenie

kcal $\neq$ objętość

400 calories
of oil

400 calories
of chicken

400 calories
of vegetables

Jak planować posiłki?

330kcal

1360 kcal

1360 kcal

Kanapka z pieczywa pełnoziarnistego

211	Energia (kcal)	505
2,8	Błonnik (g)	2,0
8,7	Tłuszcz (g)	27
5,0	Nasycone kwasy tłuszczowe (g)	13
1,3	Sacharoza (g)	9
378,0	Sód (mg)	1040

Kanapka typu hamburger

Ziemniaki
z wody

<u>250</u>	<u>Masa (g)</u>	<u>100</u>
196	Energia (kcal)	331
0,3	Tłuszcz (g)	17,4
4,8	Białko (g)	3,5
46,7	Węglowodany (g)	41,7

Frytki

100	Masa (g)	100
99	Energia (kcal)	316
1,3	Tłuszcz (g)	23,8
21,5	Białko (g)	14,8
0	Węglowodany (g)	12

Grilowana
pierś z kurczaka

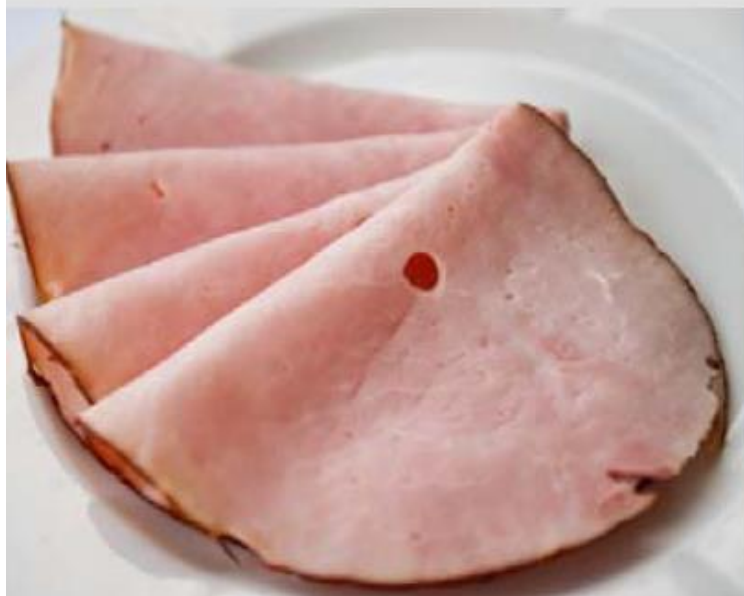
Kotlet schabowy

Szynka z indyka
4 plastry

50	Masa (g)	50
38	Energia (kcal)	154
0,7	Tłuszcz (g)	15,4
0,2	Nasycone kwasy tłuszczowe (g)	5,2
275,4	Sód (mg)	400,1

Parówka
1 sztuka

Skrobia skrobi nie jest równa

Definicja RS (resistant starch) jest to frakcja skrobiowa która nie ulega strawieniu przez enzymy przewodu pokarmowego

- **Skrobia szybko trawiona (szybko i w 100%)** - żywność zawierająca skrobię spożywana bezpośrednio po ugotowaniu (pierogi, makarony)
- **Skrobia wolno trawiona**(ale w 100%)- skrobia kukurydziana, pszenna
- **Skrobia oporna** (brak trawienia)- grubo mielone ziarna zbóż, surowe ziemniaki, niedojrzałe banany, czerstwe pieczywo, ugotowane i ostudzone ziemniaki

Ryz ryżowi nierówny

- **Ryż woskowy** (ziarna krótkie, ryż do sushi, pudingów, ryż japoński tajski) - mało amylozy dużo amylopektyny- absorbuje mniej wody podczas gotowania jest lepki po ugotowaniu i bardziej galaretowaty.
- **Ryż nie woskowy-** (ziarna długie, basmati, ryż gold, jaśminowy, dziki) zawiera dużo amylozy mniej amylopoektyny. Absorbuje więcej wody podczas gotowania, jest puszysty, ziarna nie skleją się pom ugotowaniu

Ryż vs IG

- Ryż dziki- 35
- Ryż basmati- 50
- Ryż brązowy- 50
- Ryż jaśminowy- 60
- Ryż biały krótki- 70

Procesy technologiczne vs skrobia

Retrogradacja- czerstwienie – roztwór skrobiowy poddaje się chłodzeniu, produkt traci wodę. Proces jest nieodwracalny

Odświeżanie produktów – odwracanie stanu czerstwienia – działanie ciepłem, które powoduje rozerwanie wiązań wodorowych

Kleikowanie skrobi przyspiesza trawienie - po 20 min skrobia trawiona jest w 40% ,po 2 godz. 70% a po 8 godz. w 100%

Zjawisko retrogradacji- czerstwienie produktów węglowodanowych

- Z punktu widzenia technologa – zjawisko niekorzystne
- Dla diabetyka korzystne ponieważ prowadzi do powstania skrobi odpornej
- Im niższa temp. przechowywania tym większa retrogradacja
- Skrobia nasion strączkowych określana jest jako skrobia o dobrej wartości odżywczej .
- Nasiona zawierają skrobię wolno trawioną oraz skrobię oporną : mają niski IG, wysoki skład amylozy(25-65%) oraz frakcji rozpuszczalnego błonnika,
- zawierają substancje antyodżywcze, które ograniczają trawienie

Jak zwiększyć ilość skrobi opornej w diecie?

- Jeść pieczywo jednodniowe z pełnego przemiału wzbogacone o ziarna np.: soczewice, fasole
- Jeść produkty po ich uprzednim wystudzeniu/zamrożeniu
- Sięgać po mało dojrzałe banany (banan zielony zawiera 4 g skrobi opornej na 100g produktu
- Wybierać te przepisy na ciasta do których oprócz mąki dodaje się np. zmieloną fasolę
- **DZIENNA skrobi opornej POWINNA WYNOSIĆ OKOŁO 20 G PODCZAS GDY W KRAJACH ROZWINIĘTYCH= 3-6 G A W ROZWIJAJĄCYCH SIĘ 30-40G**

źródła RS (g) w 100 g produktu

- Ziemniaki pieczone, gotowane, frytki, puree, - 0,59
- Produkty ziemniaczane- kopytka, placki schłodzone- 1,07
- Słodkie ziemniaki- 0,08
- Soczewica- 2,08
- Zielone banany- 8,5
- Dojrzałe banany- 1,73
- Spagetti-1,5
- Chleb żytni- 2,8
- Ryż gotowany długoziarnisty brązowy - 1,3
- Sałatka ziemniaczana tradycyjna- 1,0
- Herbatniki pełnoziarniste- 1,1

Ustalanie posiłków u leczonych metodą intensywnej terapii insuliną (Peny oraz OPI)

U osób z cukrzycą typu 1 posiłki wylicza się w oparciu o system WW i WBT

Wymiennik węglowodanowy (WW) to ilość (masa) produktu, w którym znajduje się 10 g węglowodanów przyswajalnych, czyli trawionych, a następnie wchłanianych.

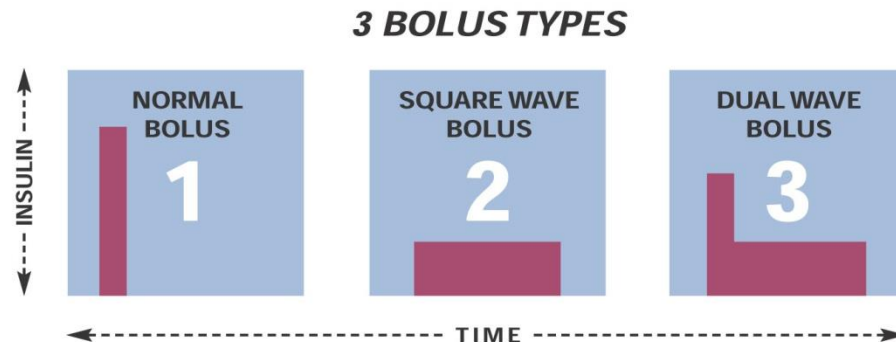
Błonnik pokarmowy w przewodzie pokarmowym człowieka nie jest trawiony, dlatego nie podnosi stężenia glukozy.

Posiłki zawierające błonnik opóźniają wchłanianie węglowodanów, dlatego wskazane jest jego spożywanie w ilości około 30–40 g/dzień.

Co to jest Bolus doposiłkowy?

- Jest to ilość insuliny podana w związku z posiłkiem lub hiperglikemią.
- W terapii CSII o czasie, rodzaju i wielkości bolusa pacjent decyduje sam

Do czego są potrzebne 3 rodzaje bolusów ?

Lp.	Nazwa produktu	Ilość	białko [g]	tłuszcz [g]	węglowodany ogółem [g]	błonnik pokarmowy [g]

CIASTA I CIASTKA

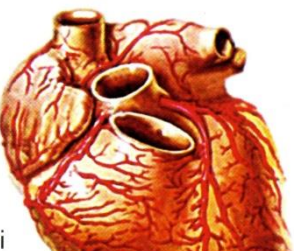
514	Babka biszkoptowa	100 g	8,2	4,3	67,1	0,9
		<i>30 g (porcja)</i>	<i>2,5</i>	<i>1,3</i>	<i>20,1</i>	<i>0,3</i>
515	Bułeczki drożdżowe z jabłkami	100 g	5,9	7,3	46,2	2,1
		<i>120 g (sztuka)</i>	<i>7,1</i>	<i>8,8</i>	<i>55,4</i>	<i>2,5</i>
516	Ciasto drożdżowe	100 g	7,4	8,2	47,7	1,6
		<i>30 g (porcja)</i>	<i>2,2</i>	<i>2,5</i>	<i>14,3</i>	<i>0,5</i>
517	Ciasto kruche podstawowe	100 g	5,2	23,8	49,9	1,2
518	Ciastka francuskie ze śliwkami	100 g	5,0	26,8	44,8	1,7
		<i>50 g (porcja)</i>	<i>2,5</i>	<i>13,4</i>	<i>22,4</i>	<i>0,9</i>
519	Ciastka „Karparki”	100 g	4,7	30,9	39,1	0,5
		<i>80 g (sztuka)</i>	<i>3,8</i>	<i>24,7</i>	<i>31,3</i>	<i>0,4</i>
520	Ciastka „Napoleonki”	100 g	5,9	17,0	43,6	0,8
		<i>60 g (sztuka)</i>	<i>3,5</i>	<i>10,2</i>	<i>26,2</i>	<i>0,5</i>

Czy zastąpienie sacharozy produktami słodzącymi poprawi wyrównanie metaboliczne ?

Spożywanie fruktozy pomimo jej niskiego IG =22 nie jest zalecane ponieważ:

Przyczynia się do wzrostu IR

- Silniej niż inne węglowodany stymuluje produkcję TG i VLDL zwiększając ryzyko chorób sercowo- naczyniowych, **a także zwiększa stres oksydacyjny, co może prowadzić do przyspieszenia pojawienia się powikłań cukrzycowych.**
- **Metabolizm fruktozy nie wymaga udziału insuliny a po dostaniu się do wątroby szybko zostaje zamieniona w glikogen.**
- **30% fruktozy, którą zjadamy, zostaje zamieniona w tłuszcz.**
- **Jest 7 razy bardziej podatna na wytwarzanie końcowych produktów zaawansowanej glikacji, tzw. AGE's.**

Przemiany fruktozy, które zachodzą w wątrobie, mimo braku otyłości przyczyniają się do wzrostu ryzyka powstania niealkoholowego stłuszczenia wątroby.

Wątroba staje się niewrażliwa na insulinę, dlatego produkcja insuliny wzrasta a nadmiar insuliny sprzyja nadciśnieniu i tworzeniu się tkanki tłuszczowej.

Glukozę organizm „widzi” i reaguje na nią spadkiem apetytu i pojawieniem się uczucia sytości, co zapobiega przejadaniu się – prawidłowo działa leptyna.

Jakie są zatem skutki stosowania diety o podwyższonej zawartości fruktozy

Są nimi: nadciśnienie, zaburzenia pracy serca, zapalenie trzustki, dyslipidemia (szczególnie wzrost poziomu trójglicerydów), nadwaga, uszkodzenie wątroby, zwiększenie oporności na insulinę a także przyzwyczajenie do jej spożywania graniczące z nałogiem. Skutki nadużywania alkoholu są porównywalne do wymienionych powyżej?

Etanol i fruktoza metabolizowane są w identyczny sposób!

SYROP GLUKOZOWO- FRUKTOZOWY

Syrop glukozowo-fruktozowy (HFCS) jest trucizną.

W USA, wśród dzieci i młodzieży, na przestrzeni 10 lat wzrosło spożycie słodkich napojów gazowanych o 41%, a napojów owocowych i soków o 35%.

Większość tego typu napojów (a także słodczy i sosów,) zawiera syrop glukozowo-fruktozowy, który jest tańszy i słodszy od cukru.

Amerykanie rocznie zjadają średnio 28,5 kg tej substancji, której nie używano przed rokiem 1975.

- Sztuczne substancje słodzące pobudzają apetyt na spożycie cukrów, zaburzają właściwe oszacowanie ich kaloryczności oraz pozostałego zapotrzebowania energetycznego.
- Ich spożywanie skutkuje nadmiernym przyjmowaniem pokarmów, wzrostem masy ciała oraz zaburzeniami metabolicznymi wchodzącymi w skład ZM.
- NIE SĄ ZALECANE U DZIECI

Sztuczne środki słodzące u dzieci nie zalecane lub zalecane z zachowaniem dopuszczalnych porcji

- Aktywują obszary mózgu odpowiedzialne za odczuwanie słodkości.
- Sacharoza, glukoza pobudza dodatkowo ośrodki położone w jądrze ogoniastym w **tw układzie nagrody** odpowiedzialnym za odczuwanie przyjemności.
- Możemy oszukać język ale nie oszukamy mózgu.
- Oszukany mózg domaga się coraz więcej słodkiego dlatego zwiększamy podświadomie ilość cukru w diecie

Zaleca się spożywanie warzyw oraz owoców.
Ale owoce dzięki sporej zawartości cukrów prostych są często
dość kaloryczne.

W zdrowej diecie zaleca się spożywanie 2-3 porcji owoców na
dzień.

Inaczej jest z warzywami - są zdrowe i niskokaloryczne, w wersji
surowej można je jeść do każdego posiłku

Banan- 95, czereśnie-61, gruszki- 54, jagody- 45, pomarańcza-44,
agrest-41, arbuz- 36 truskawki – 28 kcal

jeżyny-70, winogrona- 69, kiwi- 56, ananas-54,
Jabłko -46, brzoskwinia-46, śliwki -45, mandarynka-42,
melon-36, poziomki-33 , malina- 29 kcal

Przetwory mleczne

Są źródłem wapnia o najwyższym stopniu przyswajania, białka dobrze przyswajalnych tłuszczów, węglowodanów oraz witamin z grupy B, A i D

- Zaleca się spożycie 2 porcji dziennie.
- 1 porcja to: 160 ml jogurtu, 270 g twarogu, 200 ml kefiru, 200 ml mleka w tym także mleka zsiadłego

Produkty mleczne są doskonałym źródłem również składników mineralnych takich, jak magnez, potas i cynk.

W mleku, a szczególnie w serach, jest zawarty kwas linolowy - jeden z najsilniej działających związków o właściwościach przeciwnowotworowych zawartych w pożywieniu. Wapń, w który obfituje mleko, jest również wykorzystywany w procesach metabolicznych zachodzących w mięśniach i komórkach nerwowych.

Pierwiastek ten zapobiega otyłości, miażdżycy i osteoporozie.

Wzmacnia również nasz układ odpornościowy.

**Napoje mleczne fermentowane są
źródłem bakterii probiotycznych
Wspomagają one rozwój pożytecznych
bakterii, które budują dobrostan naszego
przewodu pokarmowego uniemożliwiają
rozwój szkodliwych bakterii.**

Mleko i przetwory mleczne to najłatwiej dostępne źródło dobrze przyswajalnego wapnia.

Pierwiastek ten jest niezbędny do budowy zębów i kości.

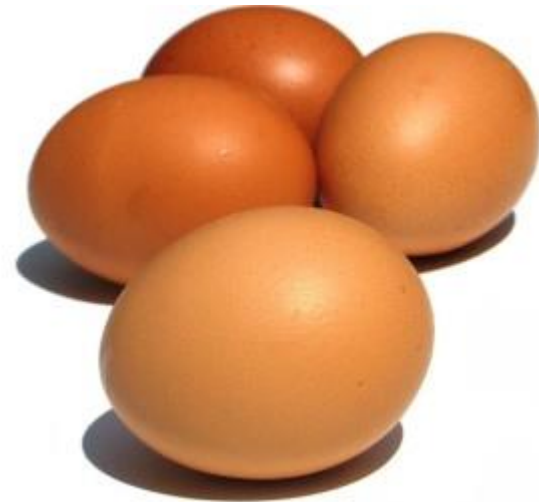
Obok produktów zbożowych, warzyw i owoców powinno ono być podstawą naszego żywienia.

Pełna szklanka mleka zawiera aż 300 mg wapnia, co stanowi około 1/3 dobowego zapotrzebowania na ten pierwiastek.

Tyle samo wapnia (240 mg) co w szklance mleka znajduje się także w: kubeczku jogurtu, szklance maślanki, kefiru, 2 małych trójkącikach serka topionego, 2 plasterkach żółtego sera, 25 dag twarożku

Mięso, Ryby, Jaja

- Są źródłem pełnowartościowego białka, żelaza, witamin z grupy B12
- Dziennie należy spożyć 2 porcje
- 1 porcja to: 100 g mięsa wołowego, indyczego, śledzia, halibuta, makreli ,1 jajko

Kiedy dieta bezglutenowa?

**Tylko u osób udokumentowaną chorobą trzewną – celiakią
Rozpoznanie celiakii wymaga potwierdzenia immunologicznego.**

**Dieta bezglutenowa powinna być zastosowana wyłącznie po
wykonaniu pełnej diagnostyki i potwierdzeniu celiakii.**

**U osób z celiakią dieta z „przekreślonym kłosem” obowiązuje do
końca życia.**

**MODA na dietę bezglutenową sprzyja „samodiagnozowaniu i
samoleczeniu” bez potwierdzenia choroby glutenezależnej.**

Dieta bezglutenowa jest dietą niedoborową.
Jest uboga w błonnik, żelazo, cynk, magnez oraz witaminy z grupy B.

U osób z potwierdzoną celiakią PRZESTRZEGANIA ZASAD DIETETYCZNYCH obowiązuje do końca życia.

Częściej spotykamy alergię na gluten, czyli białko zawarte w pszenicy. Zaburzenie to jest przejściowe (zwykle po 12 roku życia ustępuje), a objawia się reakcją alergiczną po spożyciu produktu zawierającego mąkę pszenną.

Stosowanie diety bezglutenowej u osób z cukrzycą typu 1, chorobą Hashimoto „NA WYROST” nie jest zalecane a dodatkowo może przynieść wiele negatywnych skutków.

A co z suplementami?

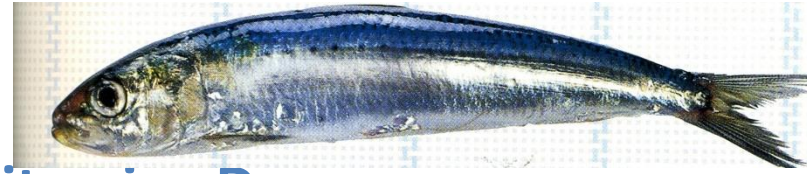
- Na rynku znajduje się wiele suplementów, zawierających substancje „obniżających” poziom cukru” ***a nawet leczących cukrzyce!!!!!!***
- **Suplement suplementowi nie jest równy**
- Mogą różnić się składem a tym samym skutecznością leczenia

Vit C

- Hiperglikemia przyczynia się do obniżenia jej stężenia.
- obniża stężenie wolnych rodników, których produkcja u osób z cukrzycą jest zwiększona
- stymuluje układ odpornościowy, zwiększa produkcję kolagenu.
- Dobowe zapotrzebowanie 75-100 mg

Vit D

- **Okolo 90% Polaków ma niedobór witaminy D**
- Jej niedobór upośledza syntezę i sekrecję insuliny predysponując do rozwoju cukrzycy t2 oraz insulinooporności.
- **Stężenie 25(OH)D < 32 ng/ml zwiększa ryzyko zachorowania na cukrzycę typu 2 o około 48%.**
- Podawanie 4000 jedn. przez 6 miesięcy poprawiało insulinowrażliwość a dawka 2000jedn zwiększała produkcję insuliny o około 25%.
- Vit D stymuluje układ odpornościowy, przyspiesza leczenie stanów zapalnych oraz gojenie się ran.
- Niski jej poziom stanowi czynnik ryzyka wystąpienia nadciśnienia, chorób autoimmunologicznych oraz chorób układu sercowo - naczyniowego

Cynk, magnez, chrom

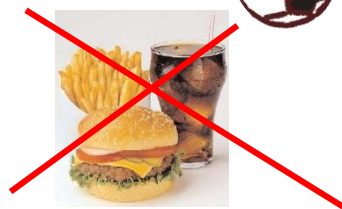
- Poprawia działanie insuliny , chroni przed działaniem wolnych rodników, pobudza pracę trzustki, układ odpornościowy oraz uczestniczy w metabolizmie białek, tłuszczów i węglowodanów
- Co czwarty diabelek ma niski poziom Mg w porównaniu z osobami zdrowymi. Insulina przyspiesza jego wydalanie z organizmu.

Niedobór Mg

- zakłóca produkcję insuliny oraz pogarsza funkcję wielu enzymów związanych z metabolizmem glukozy. pogarsza insulinowrażliwość, przyspiesza powstawanie powikłań cukrzycowych oraz prowadzi do nadciśnienia i utraty masy kostnej.
- **U osób z cukrzycą poziom chromu jest niższy niż u osób bez cukrzycy ponieważ jest szybciej wydalany z moczem.**
- **Chrom poprawia produkcję insuliny, oraz insulinowrażliwość, pomaga transportować glukozę do komórki a co najważniejsze zmniejsza apetyt na słodkie oraz zapobiega wahaniom poziomu cukru.**

-

Co warto spożywać a czego NIE – edukacja oparta o system świateł drogowych ?

Podsumowanie

- W cukrzycy zaleca się stosowanie
- diety zbilansowanej.
- Prozdrowotne żywienie powinno być różnorodne i zawierać wszystkie składniki odżywcze zarówno budulcowe jak i energetyczne a równocześnie powinno zmniejszyć lub zredukować zaburzenia metaboliczne wynikające z samej choroby.

